

EVROPSKA SOCIJALNA POVELJA
Instrument Saveta Evrope za zaštitu ljudskih prava

Evropska socijalna povelja (u daljem tekstu Povelja) ustanovljava prava i slobode, te uspostavlja mehanizme kojima se garantuje poštovanje od strane država – ugovornih strana. Nedavno je revidirana, tako da dopunjena Evropska socijalna povelja iz 1996. godine, koja je stupila na snagu 1999. godine, postepeno zamenjuje tekst inicijalne Povelje iz 1961. godine.

Tabela u dodatku pokazuje koje su zemlje potpisale i ratifikovale Povelju.

Prava zajemčena Poveljom

Prava zajemčena Poveljom se tiču pojedinaca u njihovom svakodnevnom životu.

Stanovanje:

- izgradnja stanova u skladu sa potrebama porodica;
- smanjenje broja beskućnika; opšte obezbedjen pristup pristojnom stanu koji se može priuštiti;
- podjednak pristup socijalnim stanovima za strance;

Zdravstvo:

- pristupačne i efikasne zdravstvene ustanove;
- zdravstvena politika usmerena ka sprečavanju oboljenja, a naročito garantovanje zdrave okoline;
- uklanjanje rizika na poslu da bi se obezbedila sigurnost na radu koje predviđa zakon, a koja su garantovana u praksi;
- zaštita materinstva;

Obrazovanje:

- zabrana zapošljavanja dece mlađe od 15 godina;
- besplatno osnovno i srednje obrazovanje;
- besplatne i efikasne usluge profesionalne orijentacije;
- početno i naknadno stručno usavršavanje;
- specijalne mere za nastanjene strance;

Zapošljavanje:

- pravo pojedinca da zaradjuje za život na poslu koji je slobodno odabrao;
- socijalna i ekonomska politika usmerena ka obezbedjenju pune zaposlenosti;
- pravični uslovi rada u odnosu na naknadu i broj radnih sati;

-
- borba protiv seksualnog i psihološkog zlostavljanja;
 - zabrana prinudnog rada;

- pravo udruživanja u sindikate ili udruženja zaposlenih u cilju zaštite ekonomskih i socijalnih interesa; sloboda u odlučivanju da li će im se pridružiti ili ne;
- promovisanje zajedničkih konsultacija, kolektivnog pregovaranja, mirenja i dobrovoljne arbitraže;
- zaštita u slučaju otkaza;
- pravo na štrajk;

Socijalna zaštita:

- pravo na socijalnu sigurnost, socijalnu pomoć i socijalno staranje;
- pravo na zaštitu od siromaštva i društvenog isključenja;
- posebno snabdevanje starijih, porodica i hendikepiranih i mladih osoba;

Kretanje ljudi:

- pravo na spajanje porodice;
- pravo lica da napusti zemlju;
- proceduralne garantije u slučaju proterivanja;
- pojednostavljenje imigracionih formalnosti za radnike iz Evrope;

Zabrana diskriminacije:

- pravo žena i muškaraca na jednak tretman i jednake mogućnosti zapošljavanja;
- garancija da će se prema svim domaćim licima i strancima sa legalnim boravkom u zemlji koji i/ili rade, prava zajemčena Poveljom biti primenjena bez obzira na rasu, pol, uzrast, boju, veru, mišljenje, nacionalno ili socijalno poreklo, zdravstveno stanje ili pripadnost nacionalnoj manjini.

Evropski komitet za socijalna prava

Evropski komitet za socijalna prava (u daljem tekstu Komitet) utvrđuje da li zemlje poštuju obaveze predviđene Poveljom. Njihovih trinaest nezavisnih i nepristrasnih eksperata bira Komitet ministara Saveta Evrope na šest godina sa mogućnošću jednog reizbora. Komitet utvrđuje da li su nacionalno zakonodavstvo i praksa zemlje ugovornice u skladu sa Poveljom (član 24. Povelje, u skladu sa Torinskim protokolom iz 1991. godine).

► Sistem nadzora zasnovan na nacionalnim izveštajima

Svake godine države ugovornice podnose izveštaj kojim obaveštavaju kako primenjuju Povelju u zakonodavstvu i u praksi. Svaki izveštaj se tiče neke od prihvaćenih odredaba Povelje.

Komitet pregleda izveštaje i odlučuje da li je situacija u zemlji u skladu sa Poveljom. Ove odluke, poznate kao „zaključci“, objavljuju se svake godine.

Ukoliko država ne preduzme korake u skladu sa odlukama Komiteta, Komitet ministara upućuje „preporuku“ toj zemlji, tražeći da se stanje u zakonodavstvu ili praksi promeni. Rad Komiteta ministara priprema Vladin komitet koji čine predstavnici strana ugovornica kojima pomažu posmatrači iz organizacije evropskih poslodavaca i sindikata.¹

► Sistem kolektivnih žalbi

U skladu sa Protokolom otvorenim za potpis 1996. godine, a koji je stupio na snagu 1998. godine, žalbe zbog povreda prava iz Povelje mogu se podneti Evropskom komitetu za socijalna prava.

Organizacije koje imaju pravo da podnesu žalbu Komitetu

- U slučaju da su sve zemlje prihvatile sistem kolektivnih žalbi

1. ETUC, UNICE i IOE

2. Nevladine organizacije koje imaju savetodavni status u okviru Saveta Evrope i koje se

nalaze na posebnoj listi koju za ove potrebe priprema Vladin Komitet;

3. Nacionalne organizacije poslodavaca i sindikata iz dotičnih strana ugovornica;

- U slučaju zemalja koje su posebno pristale na to:

4. Nacionalne nevladine organizacije.

Žalba mora sadržati sledeće informacije:

a. ime i kontakt adresu organizacije koja podnosi žalbu;

b. dokaz da je osoba koja podnosi i potpisuje žalbu ovlašćena da predstavlja organizaciju

u čije ime se podnosi žalba;

c. država protiv koje se žalba podnosi;

d. naznaka odredaba iz Povelje koje su navodno povredjene;

e. predmet žalbe, odnosno ukazivanje na činjenice u pogledu kojih dotična država nije

navodno obezbedila zadovoljavajuću primenu odredbe, zajedno sa relevantnim argumentima i dokumentacijom;

Žalba se može slobodno podneti na osnovu gorenavedenog, na posebnom formularu. Mora biti na engleskom ili francuskom jeziku u slučaju organizacija navedenih pod 1 i 2. Za ostale kategorije (3 i 4) može biti na zvaničnom ili jednom od zvaničnih jezika dotične zemlje.

¹ Konfederacija evropskih sindikata (ETUC), Savez industrijskih i poslodavačkih konfederacija Evrope (UNICE) i Međunarodna organizacija poslodavaca (IOE).

Komitet ispituje žalbu i, ukoliko su formalni zahtevi ispunjeni, proglašava je prihvatljivom.

Kada je žalba proglašena prihvatljivom, započinje pismena procedura uz razmenu informacija između strana u pitanju. Komitet može da odluči da održi i javnu raspravu.

Komitet dalje donosi odluku o meritumu žalbe, koju upućuje zainteresovanim stranama i Komitetu ministara u formi izveštaja, koji postaje javan četiri meseca po upućenju.

Na kraju, Komitet ministara usvaja rezoluciju. U slučaju potrebe, može preporučiti da dotična zemlja preduzme specifične mere kako bi se situacija dovela u sklad sa Poveljom.

Posledica primene Povelje u raznim državama

Kao rezultat ovog sistema nadzora države su često menjale zakonodavstvo ili praksu kako bi ih doveli u sklad sa Poveljom. Pojednosti ovih promena (kao i promene u toku) su opisane u „Pregledu“ koji Sekretarijat Povelje objavljuje jednom godišnje (vidi dole).

Gde naći dodatna obaveštenja o Povelji

- Baza podataka o Povelji <http://hudoc/esc.coe.int/> kojoj se može pristupiti preko Interneta ili CD Roma što olakšava upoznavanje sa jurisprudencijom Evropskog komiteta za socijalna prava;
- Web sajt Saveta Evrope www.coe.int sadrži sve nacionalne izveštaje i informacije o zemljama;
- „Pregled“, koji se publikuje jednom godišnje, pokazuje u kojoj meri su zakonodavstva raznih država u skladu sa poveljom;
- Zbirka tekstova sadrži sve osnovne pravne tekstove u celini;
- Sažeta bibliografija se redovno ažurira;

Ova publikacija postoji na engleskom, francuskom, nemačkom, italijanskom i ruskom jeziku.

Secretariat of the European Social Charter
DG II – Directorate General of Human Rights
Council of Europe
F-67075 Strasbourg Cedex
social.charter@coe.int
(Serbian version)

[01.03.03]